

เอกสารคำบรรยาย

เรื่อง

พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑

พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑

พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๑

โดย นางวนิดา สัตติไกรสร

นักวิชาการแรงงานชำนาญการ

สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัดขอนแก่น

มาตรา ๔ พระราชบัญญัตินี้มีให้ใช้บังคับแก่

- (๑) ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค และราชการส่วนท้องถิ่น
- (๒) รัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์

นอกจากกรณีตามวรรคหนึ่ง จะออกกฎกระทรวงมิให้ใช้บังคับ
พระราชบัญญัตินี้ทั้งหมดหรือแต่บางส่วนแก่นายจ้างประเภทหนึ่ง
ประเภทใดก็ได้

พ.ร.บ.คุ้มครองแรงงานฯ มาตรา ๕

สัญญาจ้าง

“สัญญาจ้าง” หมายความว่า สัญญาไม่ว่าเป็นหนังสือหรือด้วยวาจา ระบุชัดเจน หรือเป็นที่เข้าใจโดยปริยายซึ่งบุคคลหนึ่งเรียกว่าลูกจ้าง ตกลงจะทำงานให้แก่บุคคลอีกบุคคลหนึ่งเรียกว่านายจ้างและนายจ้างตกลงจะให้ค่าจ้างตลอดระยะเวลาที่ทำงานให้

นายจ้าง

“นายจ้าง” หมายความว่า ผู้ซึ่งตกลงรับลูกจ้างเข้าทำงานโดยจ่ายค่าจ้างให้และหมายความรวมถึง

(๑) ผู้ซึ่งได้รับมอบหมายให้ทำงานแทนนายจ้าง

(๒) ในกรณีที่นายจ้างเป็นนิติบุคคลให้หมายความรวมถึงผู้มีอำนาจกระทำการแทนนิติบุคคลและผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้มีอำนาจกระทำการแทนนิติบุคคลให้ทำการแทนด้วย

ลูกจ้าง

“ลูกจ้าง” หมายความว่า ผู้ซึ่งตกลงทำงานให้นายจ้าง โดยรับค่าจ้าง ไม่ว่าจะเรียกชื่ออย่างไร

หลักประกัน (ม. ๑๐)

ภายใต้บังคับมาตรา ๕๑ วรรคสอง ห้ามมิให้นายจ้างเรียกหรือรับหลักประกันการทำงาน หรือหลักประกันความเสียหายในการทำงาน ไม่ว่าจะ เป็นเงิน ทรัพย์สินอื่นหรือการค้ำประกันด้วยบุคคลจากลูกจ้าง เว้นแต่ ลักษณะงานหรือสภาพของงานที่ทำนั้นลูกจ้างต้องรับผิดชอบเกี่ยวกับการเงินหรือทรัพย์สินของนายจ้าง ซึ่งอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่นายจ้างได้ ทั้งนี้ลักษณะหรือสภาพของงานที่ทำให้เรียกหรือรับหลักประกันจากลูกจ้าง ตลอดจนประเภทของหลักประกัน จำนวนมูลค่าของหลักประกัน และวิธีการเก็บรักษา ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

ในกรณีที่นายจ้างเรียกหรือรับหลักประกัน หรือทำสัญญาประกันกับ ลูกจ้างเพื่อชดใช้ความเสียหายที่ลูกจ้างเป็นผู้กระทำ เมื่อนายจ้างเลิกจ้างหรือ ลูกจ้างลาออกหรือสัญญาประกันสิ้นอายุ ให้นายจ้างคืนเงินประกันพร้อม ดอกเบี้ย ถ้ามี ให้แก่ลูกจ้างภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่นายจ้างเลิกจ้าง หรือวันที่ ลูกจ้างลาออก หรือวันที่สัญญาประกันสิ้นอายุ แล้วแต่กรณี

ประกาศกระทรวง

เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการเรียกรับหลักประกัน

งานที่นายจ้างอาจเรียกหรือรับหลักประกันการทำงานได้

๑. งานสมุหบัญชร
๒. งานพนักงานเก็บและ/หรือจ่ายเงิน
๓. งานฝ้าหรือดูแลสถานที่ หรือทรัพย์สินของนายจ้าง หรือ
ที่อยู่ในความรับผิดชอบของนายจ้าง
๔. งานติดตามหรือเร่งรัดหนี้สิน
๕. งานควบคุมหรือรับผิดชอบยานพาหนะ
๖. งานผู้ควบคุมเงินหรือทรัพย์สินเพื่อการซื้อขาย ฯลฯ

ลูกจ้างผู้รับเหมาค่าแรง (ม. ๑๑/๑)

ในกรณีที่ผู้ประกอบกิจการมอบหมายให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดเป็นผู้จัดหาคนมาทำงานอันมิใช่การประกอบธุรกิจจัดหางาน โดยการทำงานนั้นเป็นส่วนหนึ่งส่วนใดในกระบวนการผลิต หรือธุรกิจในความรับผิดชอบของผู้ประกอบกิจการ และโดยบุคคลนั้นจะเป็นผู้ควบคุมดูแลการทำงาน หรือรับผิดชอบในการจ่ายค่าจ้างให้แก่คนที่มาทำงานนั้นหรือไม่ก็ตาม ให้ถือว่าผู้ประกอบกิจการเป็นนายจ้างของคนที่มา

ให้ผู้ประกอบกิจการดำเนินการให้ลูกจ้างรับเหมาค่าแรงที่ทำงานในลักษณะเดียวกันกับลูกจ้างตามสัญญาจ้างโดยตรง ได้รับสิทธิประโยชน์และสวัสดิการที่เป็นธรรมโดยไม่เลือกปฏิบัติ

สัญญาจ้างที่เป็นกรรม (ม. ๑๔/๑)

สัญญาจ้างระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง ข้อบังคับเกี่ยวกับการทำงาน ระเบียบหรือคำสั่งของนายจ้างที่ทำให้นายจ้างได้เปรียบลูกจ้างเกินสมควร ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้สัญญาจ้าง ข้อบังคับเกี่ยวกับการทำงาน ระเบียบ หรือ คำสั่งนั้นมีผลใช้บังคับเพียงเท่าที่เป็นกรรมและพอสมควรแก่กรณี

ความเท่าเทียมกันในการจ้างงาน (ม. ๑๕)

ให้นายจ้างปฏิบัติต่อลูกจ้างชายและหญิงโดยเท่าเทียมกันในการจ้างงาน

*** เว้นแต่ ลักษณะหรือสภาพของงานไม่อาจปฏิบัติเช่นนั้นได้

การล่วงเกินทางเพศ (ม. ๑๖)

ห้ามมิให้ นายจ้าง หัวหน้างาน ผู้ควบคุมงาน หรือผู้ตรวจงาน กระทำการล่วงเกินคุกคาม หรือก่อความเดือดร้อนรำคาญทางเพศต่อลูกจ้าง

การสิ้นสุดสัญญาจ้าง (ม. ๑๗)

สัญญาจ้างย่อมสิ้นสุดลงเมื่อครบกำหนดระยะเวลาในสัญญาจ้าง โดยมี
ต้องบอกกล่าวล่วงหน้า

ในกรณีที่สัญญาจ้างไม่มีกำหนดระยะเวลา นายจ้างหรือลูกจ้างอาจบอก
เลิกสัญญาจ้าง โดยบอกกล่าวล่วงหน้าเป็นหนังสือให้อีกฝ่ายหนึ่งทราบ
ในเมื่อถึงหรือก่อนจะถึงกำหนดจ่ายค่าจ้างคราวหนึ่งคราวใด เพื่อให้เป็นผล
เลิกสัญญากันเมื่อถึงกำหนดจ่ายค่าจ้างคราวถัดไปข้างหน้าก็ได้ แต่ไม่
จำเป็นต้องบอกกล่าวล่วงหน้าเกินสามเดือน ทั้งนี้ ให้ถือว่าสัญญาจ้างทดลอง
งานเป็นสัญญาจ้างที่ไม่มีกำหนดระยะเวลา

การบอกเลิกสัญญาจ้างตามวรรสอง นายจ้างอาจจ่ายค่าจ้างให้ตามจำนวนที่จะต้องจ่ายจนถึงเวลาเลิกสัญญาตามกำหนดที่บอกกล่าวและให้ลูกจ้างออกจากงานทันทีได้

การบอกกล่าวล่วงหน้าตามมาตรานี้ไม่ใช่บังคับแก่การเลิกจ้างตามมาตรา ๑๑๕ แห่งพระราชบัญญัตินี้ และมาตรา ๕๘๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

วัน เวลาทำงานปกติ (ม. ๒๓)

งานทั่วไป

- ไม่เกิน ๘ ชั่วโมง ต่อ ๑ วัน
- สัปดาห์หนึ่งไม่เกิน ๔๘ ชั่วโมง

งานที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพและความปลอดภัยของลูกจ้าง
(กฎกระทรวง ฉบับที่ ๒)

- งานที่ต้องทำใต้ดิน ใต้น้ำ ในถ้ำ ในอุโมงค์ หรือในที่อับอากาศ
- งานเกี่ยวกับกัมมันตภาพรังสี
- งานที่ต้องทำด้วยเครื่องมือหรือเครื่องจักรซึ่งได้รับความสั่นสะเทือน
อันอาจเป็นอันตราย
- งานที่ต้องทำเกี่ยวกับความร้อนจัดหรือเย็นจัด
- งานขนส่งวัตถุอันตราย

*** ไม่เกินวันละ ๗ ชั่วโมง สัปดาห์หนึ่งไม่เกิน ๔๒ ชั่วโมง

ข้อยกเว้น (กฎกระทรวง ฉบับที่ ๗)

๑. งานในกิจการปิโตรเลียมตามกฎหมายว่าด้วยการปิโตรเลียมเฉพาะที่
ทำในแปลงสำรวจ และพื้นที่ผลิต

*** ไม่เกินวันละ ๑๒ ชั่วโมง และรวมกันไม่เกินสัปดาห์ละ ๔๘ ชั่วโมง

๒. งานที่ใช้วิชาชีพหรือวิชาการ งานด้านบริการ และงานจัดการ
งานเสมียนพนักงาน งานอาชีพเกี่ยวกับการค้าและบริการ งานเกี่ยวกับการผลิต
วันละกี่ชั่วโมงก็ได้ แต่รวมกันไม่เกินสัปดาห์ละ ๔๘ ชั่วโมง

สำหรับลูกจ้างที่มีได้รับค่าจ้างรายเดือนให้ได้รับค่าตอบแทนส่วน
ที่เกิน ๘ ชั่วโมง ไม่น้อยกว่าหนึ่งเท่าครึ่ง

๓. งานขนส่งทางบก ไม่เกินวันละ ๘ ชั่วโมง

เวลาพักระหว่างการทำงาน (ม. ๒๓)

ไม่น้อยกว่า ๑ ชั่วโมง/วัน หลังจากลูกจ้างทำงานมาแล้วไม่เกิน ๕ ชั่วโมงติดต่อกัน หรืออาจตกลงกันพักเป็นช่วง ๆ ก็ได้ แต่รวมแล้วต้องไม่น้อยกว่า ๑ ชั่วโมง/วัน

เวลาพักไม่นับรวมเป็นเวลาทำงาน เว้นแต่เวลาพักที่เกิน ๒ ชั่วโมง ใน ๑ วันให้นับเวลาที่เกิน ๒ ชั่วโมง เป็นเวลาทำงานปกติ

ข้อยกเว้น

๑. งานที่มีลักษณะหรือสภาพของงานที่ต้องทำติดต่อกันไปและลูกจ้างยินยอม หรือเป็นงานฉุกเฉิน (ม. ๒๔ ว. ๕)

๒. ร้านขายอาหาร หรือร้านขายเครื่องดื่มที่เปิดจำหน่าย หรือให้บริการไม่ติดต่อกันในแต่ละวัน นายจ้างอาจจัดให้ลูกจ้างมีเวลาพักผ่อนวันหนึ่งเกิน ๒ ชั่วโมงก็ได้ (กฎกระทรวง ฉบับที่ ๗)

เวลาพักก่อนการทำงานล่วงเวลา (ม. ๒๘ ว. ๔)

กรณีให้ลูกจ้างทำงานล่วงเวลาต่อจากเวลาทำงานปกติไม่น้อยกว่า ๒ ชั่วโมงต้องจัดให้ลูกจ้างพักก่อนเริ่มทำงานล่วงเวลาไม่น้อยกว่า ๒๐ นาที

ข้อยกเว้น

- งานที่มีลักษณะหรือสภาพของงานต้องทำติดต่อกันไปและลูกจ้างยินยอม
- เป็นงานฉุกเฉิน

วันหยุด

๑. วันหยุดประจำสัปดาห์
๒. วันหยุดตามประเพณี
๓. วันหยุดพักผ่อนประจำปี

วันหยุดประจำสัปดาห์

ไม่น้อยกว่า ๑ วัน/สัปดาห์ โดยให้มีระยะห่างกันไม่เกิน ๖ วัน

สำหรับงาน โรงแรม งานขนส่ง งานในป่า งานในที่ทุรกันดาร
หรืองานอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวงอาจตกลงกันสะสมเลื่อนวันหยุด
ประจำสัปดาห์ไปหยุดเมื่อใดก็ได้ภายในระยะเวลา ๔ สัปดาห์ติดต่อกัน

ลูกจ้างมีสิทธิได้รับค่าจ้างในวันหยุดประจำสัปดาห์ ยกเว้น ลูกจ้างที่
ได้รับค่าจ้างรายวัน รายชั่วโมง หรือ ตามผลงาน โดยคำนวณเป็นหน่วย

วันหยุดตามประเพณี

ให้นายจ้างกำหนดวันหยุดตามประเพณีจากวันหยุดราชการประจำปี
วันหยุดทางศาสนา หรือขนบธรรมเนียมประเพณีแห่งท้องถิ่น ปีละไม่น้อย
กว่า ๑๓ วัน โดยรวมวันแรงงานแห่งชาติ

- ลูกจ้างมีสิทธิได้รับค่าจ้างในวันหยุดตามประเพณี

งานที่นายจ้างไม่อาจให้ลูกจ้างหยุดทำงานในวันหยุดตามประเพณี

๑. งานในกิจการ โรงแรม สถานมหรสพ ร้านอาหาร ร้านขายเครื่องคัม
สโมสร สมาคม สถานพยาบาล และสถานบริการท่องเที่ยว

๒. งานในป่า งานในที่ทุรกันดาร งานขนส่ง และงานที่มีลักษณะหรือ
สภาพของงานต้องทำติดต่อกันไป ถ้าหยุดจะเสียหายแก่งาน

- จะตกลงกันหยุดชดเชยในวันอื่น หรือจะจ่ายค่าทำงานในวันหยุด
ก็ได้

วันหยุดพักผ่อนประจำปี

ลูกจ้างซึ่งทำงานติดต่อกันครบ ๑ ปี มีสิทธิหยุดพักผ่อนประจำปี ไม่น้อยกว่า ๖ วันทำงาน

โดยนายจ้างเป็นผู้กำหนดวันหยุดล่วงหน้าหรือทั้งสองฝ่ายตกลงกัน กำหนดวันหยุด

ลูกจ้างที่ทำงานยังไม่ครบ ๑ ปี นายจ้างจะให้หยุดตามส่วนก็ได้ ทั้งสองฝ่ายอาจตกลงกันสะสมและเลื่อนวันหยุดได้

วันลา และค่าจ้างในวันลา วันลาป่วย

ลูกจ้างลาป่วยได้เท่าที่ป่วยจริง การลาป่วยตั้งแต่ ๓ วันทำงานขึ้นไป นายจ้างอาจให้ลูกจ้างแสดงใบรับรองของแพทย์แผนปัจจุบันชั้นหนึ่ง หรือของสถานพยาบาลของทางราชการได้ หากลูกจ้างไม่อาจแสดงได้ให้ลูกจ้างให้นายจ้างทราบ

- ลูกจ้างมีสิทธิได้รับค่าจ้างในวันลาป่วยปีละไม่เกิน ๓๐ วันทำงาน

วันลาทำหมัน

ลูกจ้างลาเพื่อทำหมันและเนื่องจากการทำหมันได้ตามระยะเวลาที่แพทย์แผนปัจจุบันชั้นหนึ่งกำหนด และออกใบรับรอง

- ลูกจ้างมีสิทธิได้รับค่าจ้างในวันลาทำหมัน

วันลาคลอดบุตร

ลูกจ้างหญิงมีครรภ์ลาเพื่อคลอดบุตรได้ครรภ์หนึ่งไม่เกิน ๙๐ วัน
โดยนับรวมวันหยุด

- ลูกจ้างมีสิทธิได้รับค่าจ้างตลอดระยะเวลาที่ลา แต่ไม่เกิน ๔๕ วัน

วันลาฝีกอบรม

ลูกจ้างมีสิทธิลาเพื่อการฝีกอบรม หรือพัฒนาความรู้ความสามารถ เพื่อประโยชน์ต่อการแรงงานและสวัสดิการสังคม หรือการเพิ่มทักษะ ความชำนาญเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของลูกจ้างตามโครงการหรือ หลักสูตร ซึ่งมีกำหนดช่วงเวลาที่แน่นอนและชัดเจน หรือเพื่อการสอบวัดผลทางการศึกษาที่ทางราชการจัด หรืออนุญาตให้จัดขึ้น

- ลูกจ้างไม่มีสิทธิได้รับค่าจ้าง

ลูกจ้างซึ่งเป็นเด็กอายุต่ำกว่า ๑๘ ปี มีสิทธิลาเพื่อเข้าประชุมสัมมนา
รับการอบรม รับการฝึก หรือลาเพื่อการอื่น ซึ่งจัด โดยสถานศึกษา หรือ
หน่วยงานของรัฐ หรือเอกชนที่อธิบดีเห็นชอบ

- ลูกจ้างที่เป็นเด็กมีสิทธิได้รับค่าจ้างตลอดระยะเวลาที่ลา ปีหนึ่ง
ไม่เกิน ๓๐ วัน

วันลาิจ

ถูกจ้างมีสิทธิลาิจได้ ตามที่กำหนดไว้ในข้อบงคับในการทำงาน

หลักเกณฑ์การทำงานล่วงเวลา

หลัก ห้ามมิให้นายจ้างให้ลูกจ้างทำงานล่วงเวลาในวันทำงาน

ข้อยกเว้น

๑. ให้ทำได้เมื่อได้รับความยินยอมจากลูกจ้างก่อนเป็นคราว ๆ ไป
๒. นายจ้างอาจให้ลูกจ้างทำงานล่วงเวลาได้เท่าที่จำเป็น
  - กรณีที่ลักษณะหรือสภาพของงานต้องทำติดต่อกันไปถ้าหยุดจะเสียหายแก่งาน
  - งานฉุกเฉิน

งานขนส่ง

- ต้องได้รับความยินยอมจากลูกจ้างเป็นหนังสือ
- ทำได้ไม่เกิน ๒ ชั่วโมง/วัน เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัย อุบัติเหตุ หรือปัญหา

การเจรจา

ห้ามทำเด็ดขาด

- งานที่อาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพและความปลอดภัยของลูกจ้าง
- เด็กอายุต่ำกว่า ๑๘ ปี
- หญิงมีครรภ์ (ยกเว้นทำงานผู้บริหาร วิชาการ ชุรการ การเงินหรือ บัญชีและลูกจ้างยินยอม)

หลักเกณฑ์การทำงานในวันหยุด

หลัก ห้ามมิให้นายจ้างให้ลูกจ้างทำงานในวันหยุด

ข้อยกเว้น

๑. กรณีลักษณะหรือสภาพของงานต้องทำติดต่อกันไปถ้าหยุดจะเสียหายแก่งาน หรืองานฉุกเฉินให้ทำได้เท่าที่จำเป็น

๒. เพื่อประโยชน์แก่การผลิต การจำหน่าย หรือการบริการนายจ้างให้ทำได้เท่าที่จำเป็น โดยได้รับความยินยอมจากลูกจ้างเป็นคราว ๆ ไป

๓. งานในกิจการ โรงแรม สถานมหรสพ งานขนส่ง ร้านอาหาร ร้านขายเครื่องดื่ม สโมสร สมาคม สถานพยาบาล นายจ้างให้ลูกจ้างทำงานในวันหยุดได้

ห้ามทำเด็ดขาด

- งานที่อาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพและความปลอดภัยของลูกจ้าง
- หญิงมีครรภ์
- เด็กอายุต่ำกว่า ๑๘ ปี

ค่าล่วงเวลา

ในวันทำงาน ไม่น้อยกว่าหนึ่งเท่าครึ่งของอัตราค่าจ้างต่อชั่วโมงในวันทำงาน

ในวันหยุด ไม่น้อยกว่าสามเท่าของอัตราค่าจ้างต่อชั่วโมงในวันทำงาน

ค่าทำงานในวันหยุด

วันหยุดประจำสัปดาห์

- ลูกจ้างรายเดือน จ่ายเพิ่มอีก ๑ เท่า
- ลูกจ้างรายวัน จ่ายไม่น้อยกว่า ๒ เท่า

วันหยุดตามประเพณี

- จ่ายเพิ่มอีก ๑ เท่า

วันหยุดพักผ่อนประจำปี

- จ่ายเพิ่มอีก ๑ เท่า

การใช้แรงงานหญิง

งานที่ห้ามมิให้นายจ้างให้ลูกจ้างหญิงทำ

- งานเหมืองแร่หรืองานก่อสร้างที่ต้องทำใต้ดิน ใต้น้ำ ในถ้ำ ในอุโมงค์ หรือปล่องในภูเขา เว้นแต่สภาพของการทำงานไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพหรือร่างกายของลูกจ้าง
- งานที่ต้องทำบนนั่งร้านที่สูงกว่าพื้นดินตั้งแต่สิบเมตรขึ้นไป
- งานผลิตหรือขนส่งวัตถุระเบิดหรือวัตถุไวไฟ เว้นแต่สภาพของการทำงานไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพหรือร่างกายของลูกจ้าง
- งานอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

งานที่ห้ามหญิงมีครรภ์ทำ

- งานเกี่ยวกับเครื่องจักรหรือเครื่องยนต์ที่มีความสั่นสะเทือน
- งานจับเคลื่อนหรือติดไปกับยานพาหนะ
- งานยก แบก หาม หาบ ทูน ลาก หรือเข็นของหนักเกินสิบห้ากิโลกรัม
- งานที่ทำในเรือ
- งานอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

วัน เวลา ที่ห้ามลูกจ้างหญิงทำงาน

ห้ามมิให้นายจ้างให้ลูกจ้างซึ่งเป็นหญิงมีครรภ์ทำงานในระหว่างเวลา ๒๒.๐๐ น. ถึงเวลา ๐๖.๐๐ น. ทำงานล่วงเวลา หรือทำงานในวันหยุด

ในกรณีที่ลูกจ้างเป็นหญิงมีครรภ์ทำงานในตำแหน่งผู้บริหาร งานวิชาการ งานธุรการ หรืองานเกี่ยวกับการเงินหรือบัญชี นายจ้างอาจให้ลูกจ้างนั้นทำงานล่วงเวลาในวันทำงานได้เท่าที่ไม่มีผลกระทบต่อสุขภาพของลูกจ้างซึ่งเป็นหญิงมีครรภ์ โดยได้รับความยินยอมจากลูกจ้างก่อนเป็นคราว ๆ ไป

ห้ามเลิกจ้างเพราะเหตุมิชอบ (ม. ๔๓)

ห้ามมิให้นายจ้างเลิกจ้างลูกจ้างซึ่งเป็นหญิงเพราะเหตุมิชอบ

การใช้แรงงานเด็ก

ห้ามมิให้นายจ้างจ้างลูกจ้างเด็กอายุต่ำกว่า ๑๕ ปี เป็นลูกจ้าง (ม.๔๔)

ข้อปฏิบัติเมื่อจ้างลูกจ้างเด็กอายุต่ำกว่า ๑๘ ปี (ม. ๔๕)

- แจ้งการจ้างลูกจ้างซึ่งเป็นเด็กนั้นต่อพนักงานตรวจแรงงานภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่เด็กเข้าทำงาน

- จัดทำบันทึกสภาพการจ้างกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเก็บไว้ ณ สถานประกอบกิจการหรือสำนักงานของนายจ้าง พร้อมทั้งจะให้พนักงานตรวจแรงงานตรวจได้ในเวลาทำการ

- แจ้งการสิ้นสุดการจ้างลูกจ้างซึ่งเป็นเด็กนั้นต่อพนักงานตรวจแรงงานภายใน ๗ วัน นับแต่วันที่เด็กออกจากงาน

เวลาพัก

วันหนึ่งไม่น้อยกว่า ๑ ชั่วโมง หลังจากทำงานติดต่อกันมาไม่เกิน ๔ ชั่วโมง

วัน เวลา ที่ห้ามเด็กอายุต่ำกว่า ๑๘ ปี ทำงาน (ม. ๔๗)

- เวลา ๒๒.๐๐-๐๖.๐๐ น.

ข้อยกเว้น ได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากอธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมาย

- การทำงานล่วงเวลา ทำงานในวันหยุด

งานที่ห้ามเด็กอายุต่ำกว่า ๑๘ ปีทำ

- งานหลอม เป่า หล่อ หรือรีดโลหะ
- งานปั๊มโลหะ
- งานเกี่ยวกับความร้อน ความเย็น ความสั่นสะเทือน เสียง และแสง ที่มีระดับแตกต่างจากปกติ อันอาจเป็นอันตรายตามที่กำหนดในกฎกระทรวง
- งานเกี่ยวกับสารเคมีที่เป็นอันตรายตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

- งานเกี่ยวกับจุลชีวันเป็นพิษซึ่งอาจเป็นเชื้อไวรัส แบคทีเรีย รา หรือเชื้ออื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง
- งานเกี่ยวกับวัตถุมีพิษ วัตถุระเบิด หรือวัตถุไวไฟเว้นแต่ในงานในสถานีน้ำมันเชื้อเพลิงตามที่กำหนดในกฎกระทรวง
- งานขับหรือบังคับรถยกหรือปั้นจั่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง
- งานใช้เลื่อยเดินด้วยพลังงานไฟฟ้าหรือเครื่องยนต์
- งานที่ต้องทำใต้ดิน ใต้น้ำ ในถ้ำ ในอุโมงค์ หรือปล่องในภูเขา

- งานเกี่ยวกับกัมมันตภาพรังสีตามที่กำหนดในกฎกระทรวง
- งานทำความสะอาดเครื่องจักรหรือเครื่องยนต์ขณะที่เครื่องจักรหรือเครื่องยนต์กำลังทำงาน
- งานที่ต้องทำบนนั่งร้านที่สูงกว่าพื้นดินตั้งแต่สิบเมตรขึ้นไป
- งานอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

สถานที่ที่ห้ามลูกจ้างเด็กอายุต่ำกว่า ๑๘ ปีทำ (ม. ๕๐)

- โรงฆ่าสัตว์
- สถานที่เล่นการพนัน
- สถานบริการตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ
- สถานที่อื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

หลักประกันการทำงาน (ม. ๕๑)

ห้ามมิให้นายจ้างเรียกหรือรับหลักประกันการทำงานจากฝ่ายลูกจ้าง
ที่เป็นเด็กอายุต่ำกว่า ๑๘ ปี

การจ่ายค่าจ้างลูกจ้างที่เป็นเด็กอายุต่ำกว่า ๑๘ ปี (ม. ๕๑)

- ห้ามมิให้จ่ายค่าจ้างแก่บุคคลอื่น
- ถ้าจ่ายล่วงหน้าก่อนมีการจ่าย ขณะแรกจ่ายหรือก่อนถึงงวดจ่ายค่าจ้าง มิให้ถือว่าเป็นการจ่ายค่าจ้าง

**การจ่ายค่าจ้าง ค่าล่วงเวลา ค่าทำงานในวันหยุด
ค่าจ้างต้องไม่น้อยกว่าอัตราค่าจ้างขั้นต่ำ**

เรื่อง ประกาศคณะกรรมการค่าจ้าง ลงวันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๕๘
จังหวัดขอนแก่น วันละ ๓๐๘ บาท
มีผลใช้บังคับ ๑ มกราคม ๒๕๖๐

สถานที่จ่ายค่าจ้าง ค่าล่วงเวลา ค่าทำงานในวันหยุด (ม. ๕๔, ๕๕)

- จ่ายเป็นเงินตราไทย
- ให้จ่าย ณ สถานที่ทำงานของลูกจ้าง
- ถ้าจ่ายที่อื่น หรือด้วยวิธีอื่นต้องรับ

สวัสดิการ

- น้ำสะอาดสำหรับดื่ม หนึ่งที่ ๔๐ คน
- ห้องน้ำ แยกชาย หญิง คนพิการ
- ห้องส้วม แยกชาย หญิง คนพิการ

- สิ่งจำเป็นในการปฐมพยาบาลและรักษาพยาบาล

ลูกจ้าง ๑๐ คนขึ้นไป

- ยาและเวชภัณฑ์

ลูกจ้าง ๒๐๐ คนขึ้นไป

- ยาและเวชภัณฑ์

- ห้องรักษาพยาบาล เพียงคนไข้

- พยาบาลระดับพยาบาลเทคนิค

- แพทย์ ตรวจสัปดาห์ละ ๒ ครั้ง ๖ ชั่วโมง

ลูกจ้าง ๑,๐๐๐ คนขึ้นไป

- ยาและเวชภัณฑ์

- ห้องรักษาพยาบาล เพียง ๒ เตียง

- พยาบาลระดับพยาบาลเทคนิค ๒ คน

- แพทย์ ตรวจสัปดาห์ละ ๓ ครั้ง ๑๒ ชั่วโมง

- ยานพาหนะ

วินัย และโทษทางวินัย

- ข้อบังคับเกี่ยวกับการทำงานต้องมีการกำหนดวินัยและโทษ
- กำหนดตามสภาพของกิจการ
- ความจำเป็นในการบริหารจัดการ
- โทษ เช่น เตือนด้วยวาจา
  - เตือนเป็นลายลักษณ์อักษร
  - พักงาน
  - เลิกจ้างโดยจ่ายค่าชดเชย
  - เลิกจ้างโดยไม่จ่ายค่าชดเชย

การร้องทุกข์ (ลดความขัดแย้ง)

ขอบเขตและความหมายของข้อร้องทุกข์ วิธีการ และขั้นตอนการร้อง
ทุกข์ การสอบสวน และพิจารณาข้อร้องทุกข์ กระบวนการยุติข้อร้องทุกข์
ความคุ้มครองผู้ร้องทุกข์

ค่าชดเชยกรณีเลิกจ้าง

จ่ายตามอายุงาน ถ้าลูกจ้างไม่มีความผิด

- ลูกจ้างซึ่งทำงานติดต่อกันครบ ๑๒๐ วัน แต่ไม่ครบ ๑ ปี ให้จ่ายไม่น้อยกว่าค่าจ้างอัตราสุดท้าย ๓๐ วัน
- ลูกจ้างซึ่งทำงานติดต่อกันครบ ๑ ปี แต่ไม่ครบ ๓ ปี จ่ายไม่น้อยกว่าค่าจ้างอัตราสุดท้าย ๕๐ วัน

-

- ลูกจ้างซึ่งทำงานติดต่อกันครบ ๓ ปี แต่ไม่ครบ ๖ ปี จ่ายไม่น้อยกว่า
ค่าจ้างอัตราสุดท้าย ๑๘๐ วัน

- ลูกจ้างซึ่งทำงานติดต่อกันครบ ๖ ปี แต่ไม่ครบ ๑๐ ปี จ่ายไม่น้อยกว่า
ค่าจ้างอัตราสุดท้าย ๒๔๐ วัน

- ลูกจ้างซึ่งทำงานติดต่อกันครบ ๑๐ ปีขึ้นไป จ่ายไม่น้อยกว่าค่าจ้าง
อัตราสุดท้าย ๓๐๐ วัน

ข้อยกเว้นไม่ต้องจ่ายค่าชดเชย

๑. ทูจริตต่อหน้าที่หรือกระทำความผิดอาญาโดยเจตนาแก่นายจ้าง
๒. จงใจทำให้นายจ้างได้รับความเสียหาย
๓. ประมาทเลินเล่อเป็นเหตุให้นายจ้างได้รับความเสียหายอย่างร้ายแรง
๔. ฝ่าฝืนข้อบังคับเกี่ยวกับการทำงาน หรือระเบียบ หรือคำสั่ง ของนายจ้าง
อันชอบด้วยกฎหมายและเป็นธรรมเนียม
๕. ละทิ้งหน้าที่เป็นเวลา ๓ วันทำงานติดต่อกันไม่ว่าจะมีวันหยุดคั่นหรือไม่ก็ตาม โดยไม่มีเหตุอันสมควร
๖. ได้รับโทษจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษ
สำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

การยื่นคำร้องต่อพนักงานตรวจแรงงาน

เมื่อนายจ้างไม่จ่ายเงินตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย ลูกจ้างสามารถยื่นคำร้องต่อพนักงานตรวจแรงงาน

พนักงานตรวจแรงงานดำเนินการ

- สอบสวนข้อเท็จจริง
- ชี้แจงข้อกฎหมาย แนวปฏิบัติ สิทธิ หน้าที่
- ไกล่เกลี่ย ประนีประนอม
- วินิจฉัยออกคำสั่งภายใน ๖๐ วันนับแต่วันรับคำร้อง ไม่พอใจนำคดีไปสู่ศาลได้

ยื่นคำร้องขอให้ฟังคดี

กรณีเมื่อออกคำสั่งแล้วนายจ้างยังไม่จ่าย เงินลูกจ้างสามารถยื่นคำขอให้
นิติกรฟังคดีให้ได้ ฟ้องต่อศาลแรงงาน

